

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

Mgr. Jarmila Saxová
DejinyRómov I.cb

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Jarmila Saxová

Kontakt na autora UZ: Základná škola s materskou
školou, Školská 684, 053 33
Nálepko, www.zssmsnalepkovo.edupage.org.

Názov: **Dejiny Rómov 1.cb**

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** Mgr. Bibiána Krajňaková

ISBN 978-80-565-0944-9

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

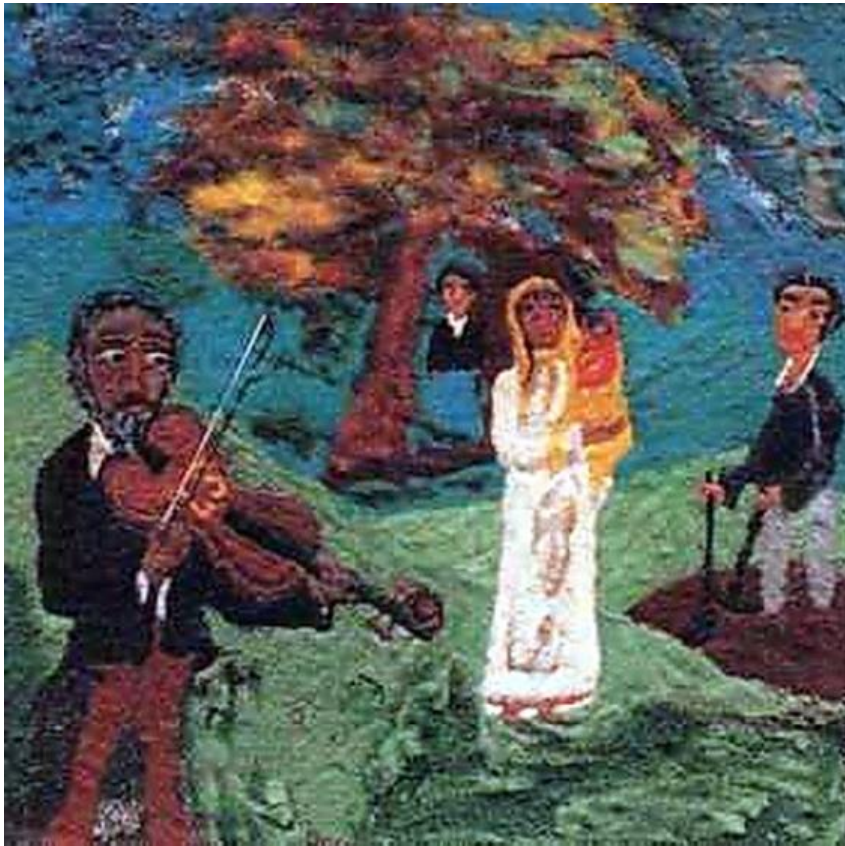
Ukážka z divadelného predstavenia

Rómovia svoj talent prejavili aj v iných oblastiach umenia. Najznámejším amatérskym výtvarníkom je Rudolf Dzurko. Obrazy vytvára zaujímavou technikou nanášania farebného drveného skla.

Výtvarník Rudolf Dzurko

Ukážky výtvarných prác od rôznych rómskych autorov

Vo Zvolene sa rezbárskemu umeniu venuje Ján Bartoš- Biskup. Kamenosochárskej tvorbe sa venuje Eduard Oláh pochádzajúci zo Zvolena.

Pamätník holokaustu od E. Oláha v Hodoníne u Kunštátu

Najznámejší sú však Rómovia pôsobiaci v hudobnej produkcii. Na Slovensku žije veľa nadaných rómskych hudobníkov. S hudbou začínajú deti už od malička.

Nácvik

Cigánski diabli

Primáš Cigánskych diablov

Rómske tance

Veľmi populárnou je aj Viera Bíla, ktorá naspievali so skupinou Vidiek populárnu skladbu Ó, Maňo.

Viera Bíla a Janko Kuric so skupiny Vidiek

Speváčka Nikoleta Balogová

S Rómami sa môžeme stretnúť aj v cirkvi. Prvým rómskym kňazom sa stal Eugen Fejco z Bardejova, ktorý pôsobí na farnosti v Družstevnej pri Hornáde. K nemu pribudli Ing. Mgr. František Čureja, Jozef Markovič zo Sekúl, Viktor Tomčányi z Vrábľov. V Bardejove sa pastoračnej činnosti venuje rádová sestra Atanázia (Mária Holubová), ktorá tu založila i detský spevácky súbor Devleskere čhave (Božie deti).

Atánazia

Svätá Sára, patrónka Rómov

Významné úspechy dosiahli Rómovia aj v oblasti športu. Tradičným a obľúbeným športom bol vždy box. Z mladších boxerov spomenieme Tibora Rafaela z Komárna, ktorý získal v roku 1993 na majstrovstvách sveta 3. miesto a na majstrovstvách Európy v tom istom roku 2. miesto.

Tibor Rafael

Významné úspechy zaznamenali boxeri z Dubnice nad Váhom – Ivan Baláž a jeho brat Peter Baláž. Z mladých boxerov najvýznamnejšie úspechy dosiahol Rudolf Dydi z Dubnice nad Váhom, ktorý v roku 1997 na majstrovstvách Európy juniorov v Anglicku vybojoval tretie miesto a rovnaké miesto dosiahol na majstrovstvách sveta v tom istom roku v Budapešti.

Rudolf Dydi

Významné úspechy dosiahli Rómovia i v ďalšej športovej disciplíne : v kulturistike. Adam Cibula zaznamenal výrazný úspech v tejto disciplíne v rokoch 1993- 1994, kedy sa stal majstrom Európy.

Adam Cibul'a

Fyzickú zdatnosť vyžaduje aj silový trojboj, v ktorom vyniká Adam Csupori z Rožňavy, ktorý sa v roku 1997 stal nielen majstrom Slovenska, ale aj majstrom sveta. Z radov Rómov vyrástli aj vynikajúci prvotigoví futbalisti. Patria k nim Eugen Bari (DAC Dunajská Streda), bratia Ivan, Emil a Miroslav Žiga.

Všetci títo ľudia, ku ktorým sa v poslednej dobe priradujú aj úspešní rómski podnikatelia, svojím talentom, schopnosťami a pracovnými výsledkami dokazujú, že Rómovia sa dokážu v rôznych oblastiach ľudskej činnosti vyrovnat' nerómskemu obyvateľstvu. Sú základom rodiacej sa vrstvy rómskej inteligencie, ktorá sa nesnaží svoj pôvod zatajiť, ale ktorá vidí svoje poslanie v pomoci pri pozdvihnutí vlastného národa.

4. Kapitola : Rómske symboly

4.1. Rómska vlajka

Na používaní rómskej vlajky sa dohodli delegáti prvého Svetového rómskeho kongresu zo štrnástich krajín, ktorí sa stretli v apríli 1971 v Londýne, kde založili Svetovú rómsku úniu.

Rómska vlajka pozostáva z dvoch pruhov – spodného zeleného, symbolizujúceho prírodu a horného modrého, predstavujúceho oblohu. V strede sa nachádza červené vozové koleso so šiestimi špicami. Keďže také isté koleso je aj na štátnej vlajke Indie, Rómovia sa týmto spôsobom prihlásili ku krajine, z ktorej ich predkovia odišli pred tisícročím.

4.2. Rómska hymna

Za rómsku hymnu sa považuje pieseň „ Gejl'em, gejl'em“ známa tiež pod názvami : „Ge'em, Ge'em,“ . „ Djelem, Djelem,“ „ Opre Roma ,“ „ Romale, čhavale“ a pod. Za rómsku hymnu ju vyhlásili v roku 1971 na 1. Medzinárodnom zjazde IRU v Orpingtone vo Veľkej Británii. Melódia rómskej hymny pochádza zo starobylej piesne známej pôvodne v Rumunsku a Srbsku v prvej polovici 20.storočia. V roku 1968 režisér Alexander Petrovič použil jej melódiu otextovanú rómskym hudobníkom Jarkom Jovanovičom vo filme Nákupca peria.

Rómska hymna často znie na stretnutiach rómskych aktivistov alebo pri oslavách Medzinárodného dňa Rómov.

Text hymny:

Slovenský preklad :

Geľom, geľom, lungone dromenca,

Šiel som , šiel som.

Malad'ílom bachtale Romenca.

Šiel som, šiel som, dlhými cestami.

Aj, Romale,aj čhavale.

Stretol som sa so šťastnými Rómami.

Aj, Romale,aj čhavale.

/: Ó, Rómovia, ó, chlapci. :/

Aj, romale, khatar tumen aven ?

Ó, Rómovia, odkiaľ prichádzate ?

Le cerhenca, bachtale dromenca ?

So stanmi po šťastných cestách ?

The man bari famil'ija,

Aj ja som mal veľkú rodinu.

Murdard'a la e kaľi legija.

Zabila ju čierna légia.

Aven manca sa lumake Roma.

Pod'ťe so mnou, Rómovia celého sveta.

Kaj vrjama – ušť'i Rom akna.

Kde sa otvorili cesty Rómom.

Amen chť'as the mišťes keraha.

Teraz je tá chvíľa- povstaň človeče.

Aj, Romale, aj čhavale.

Vyskočíme a bude dobre.

Aj, Romale, aj čhavale.

/: Ó, Rómovia, ó, chlapci. :/

Použitá literatúra :

Dr. Mjartan Ján, CSc., Cigáni na Slovensku, slovenská akadémia vied, Bratislava 1964

PhDr. Arne B.Mann, CSc, Rómsky dejepis, vydal Kalligram, s.r.o. Bratislava 2000,ISBN 80-7149-316-3

Mgr. Cangár J. Rómovia ,študijné materiály pre učiteľov rómskych detí, 2001

<http://blog.sme.sk/blog/12238/224815/FrantisekGodla.jpg>

<http://amariluma.blogspot.sk/2011/10/lackova-elena.html><http://kultura.pravda.sk/film-a-televizia/clanok/31262-cinka-panna-nezahrála-bez-falosnych-tonov/>

<http://autobazar.slovenskainzercia.sk/osobne-auta-lacne/inzerat/1769933-predam-obytny-prives-karavan-zachovaly-priestranny-s-dobr-ponuka-presovsky-kraj/>

<http://basilioflbeny.blogspot.sk/>

<http://www.scena.cz/fota/db/cas4r1133132.jpg>

http://i.idnes.cz/13/063/cl6/KOT1f4206_gipsy_dzurko_ckt.jpg

http://www.kosice.sk/clanok.php?file=history_remembrances_index.htm

<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18147>

<http://dtonline.sk/detvu-zabavia-cigani/http://romovia.sme.sk/c/6890201/slovenskych-romov-pred-deportaciami-zachranil-tyfus.html>

<http://amariluma.blogspot.sk/2013/02/umelecke-kovacstvo.html>

<http://malyzurnal.wordpress.com/2010/06/28/robotnik-tmavej-pleti-2-cast/>

<http://www.gurman.rimava.sk/vyskusane-recepty/klenoty-indie/capati-%E2%80%93-cigansky-chlieb-na-indicky-sposob/>

<http://www.infovek.sk/predmety/geografia/Vlastiveda/mesta/zapad.htm>

<http://regionpress.sk/vydavatelstvo/redakcie/stred/oravsko-dolnokubinsko-namestovsko-tvrDOSINSKO>

<http://www.stavebni-forum.cz/cs/article/15730/navrat-dvery-je-pozitivnou-spravou-aj-pre-vychodne-slovensko/http://www.uzemneplany.sk/upn/gelnica>

<http://www.orava-info.sk/oravska-priehrada/>

<http://www.antikkam.sk/pohladnice02.htm>

[http://www.geocaching.com/seek/cache_details.aspx?guid%3D33a1203b-5f88-4429-94f0-8e479d78fcc6http://en.wikipedia.org/wiki/Vardo_\(Romani_wagon\)](http://www.geocaching.com/seek/cache_details.aspx?guid%3D33a1203b-5f88-4429-94f0-8e479d78fcc6http://en.wikipedia.org/wiki/Vardo_(Romani_wagon))

<http://www.soga.sk/aukcie-obrazy-diel-umenie-starozitnosti/aukcie/92-letna-aukcia-vytvarnych-diel-a-starozitnosti/neznamy-stredoeuropsky-maliar-ciganka-22938>

http://romovia.sme.sk/galeria/2195/pamatniky-obetiam-romskeho-holokaustu-na-slovensku/?bl=http%3A%2F%2Fromovia%2Esme%2Esk%2Fc%2F6890270%2Fncisti-sa-chceli-romov-zbavit-tisov-rezim-tiez%2Ehtml&foto=lutila_r8760-r933-st.ir2-_t150.jpg

http://www.gipsytv.eu/gipsy-television/spravy/2.-august-medzinarodny-den-spomienky-na-holokaust-romov.html?page_id=2543

<http://romovia.sme.sk/c/7121998/dubnica-si-pripomenula-najhorsie-vrazdenie-pocas-romskeho-holokaustu.html>

<http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/170054-cigani-sa-museli-pratat-z-cesty-prec/>

http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_sk.htm

<http://aryanrebel.files.wordpress.com/2008/03/dejiny-romov-o-pravlasti-romov.pdf>

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=1199>

<http://itras.cz/archeoskanzen-modra/galerie/7169/>

<http://www.liecive.herba.sk/index.php/atlas-liecovych-rastlin-do-lekarne/387-pupava-lekarska.html>

<http://www.gelnica.chess.sk/Mesto%20Gelnica.htm>

<http://forum.gitaristi.sk/index.php?topic=67044.45>

<http://romovia.sme.sk/c/6890270/nacisti-sa-chceli-romov-zbavit-tisov-rezim-tiez.html>

<http://kmeto.blog.idnes.cz/c/121765/Ma-Bistern-nezabudni.html>

<http://kultura.sme.sk/c/6836405/kreslenie-mu-zachranilo-zivot-lajos-baci-musel-portretovat-mengeleho-a-jeho-zverstva.html>

<http://romovia.sme.sk/c/7121998/dubnica-si-pripomenula-najhorsie-vrazdenie-pocas-romskeho-holokaustu.html>

<http://www.dubnica.sk/historia/obdobie-ii-svetovej-vojny>

<http://www.balaze.sk/obec/>

<http://romovia.sme.sk/c/6890336/toto-su-pamatniky-romskeho-holokaustu-na-slovensku.html>

<http://omestach.sk/hurbanovo/hurbanovo.html>

<http://www.jankohrasko.sk/clanok/15736/vandrovacku-do-vychodnej-po-magna-via-zaciname-u-prezidenta-slovenskej-republiky/>

<http://www.catl.sk/clanky/kultura/kalendar-udalosti---hudba.html>

http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_sk.htm

<http://www.antikvart.sk/Kniha/Jan-Berky-Mrenica-Chajori-Romani-Ciganske-piesne-a-tance-49944.html>

<http://megaconstrucciones.net/?construccion=catedral-koice>

<http://www.neprisposobivi.sk/web/content/ob%C4%8Dania-protestovali-proti-s%C5%A5ahovaniu-r%C3%B3mov-z-letanovskej-osady>

<http://pospolitost.wordpress.com/category/cigansky-problem/page/13/>

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=1199>

<http://www.pluska.sk/zena/astro/karty-madam-lenormand-ciganske-alebo-kipper-viete-cim-vsetkym-da-vestit.html>

<http://www.slovenskyrozhlad.sk/o-r%C3%B3moch-medzin%C3%A1rodne.217.html>

<http://beo.sk/masmedia/1269-zo-slovakov-budu-romovia-tvrdia-tvnovinysk>

<http://kultura.pravda.sk/kniha/clanok/258688-dezider-banga-som-slovensky-basnik-s-romskou-dusou/>

<http://is12.snstatic.fi/img/1920/1288450388884.jpeg>

<http://www.gymzv.sk/~julia/kostihoj.html>

<http://www.herba.sk/liecive-rastliny/liecive-rastliny-atlas.html>

<http://www.digizone.cz/clanky/ani-top-tv-nebo-inzertmax-cesti-divaci-se/>

http://www.osobnostiregionu.cz/index.php?option=com_osobnosti&view=osoby&layout=detail&id_osoba=401&Itemid=231

<http://romovia.sme.sk/c/7056433/prva-romka-v-habite-zivot-v-bardejove-je-mojou-najtazsou-misiou.html>

<http://www.destinacie.sk/krajiny/grecko/mapa.html>

<http://kira-blackrain.blog.cz/0806/dejiny-egypta>

<https://plus.google.com/117174428133309342644/about?gl=sk&hl=sk>

[http:// Peloponnese_Middle_Ages_map-fr.svg](http://Peloponnese_Middle_Ages_map-fr.svg)

<http://asie-indie.blogspot.sk/>

[http:// Movimiento_gitano.jpg](http://Movimiento_gitano.jpg)

http://www.stredovhttp://do544000.taurus.domains.sk/danubetravel/index.php?option=com_content&view=article&id=108:grecko-ostrov-kreta&catid=25:veobecne-informacie&Itemid=89ek.wz.cz/byzan.html

<http://www.ingema.net/in2001/clanek.php?id=1308>

http://www.zlavodom.sk/zlava/Zlava_na_FIRST_MINUTE_na_4_dovy_letecky_poznavaci_z_ajazd_do_ISTAMBULU

http://www.destinacie.sk/krajiny/francuzsko/plocha_mapa.html

http://forum.valka.cz/files/ferdinand_i.jpg

<http://www.destinacie.sk/krajiny/rakusko/mapa.html>

<http://www.destinacie.sk/krajiny/rusko/mapa.html>

<http://www.romadocument.sk/index.php/sk/dejiny-romov-na-slovensku/romovia-v-uhorsku-v-19storo-i-a-zhttp://romovia.sme.sk/c/6824279/pozrite-si-kolko-romov-zije-v-europe.htmla-20storoia.htmlhttps>

<http://www.saske.sk/dis04/socialprog.html>

<http://www.spis.sk/regiony/shrad/shrad01v.jpg>

<http://www.zenskyweb.sk/legendarni-gipsy-kings-u-nas-aj-vdaka-spolocnosti-top-auto-slovakia>

<http://www.destinacie.sk/krajiny/taliansko/mapa.html>

<http://www.destinacie.sk/krajiny/svajciarsko/mapa.html>

<http://www.destinacie.sk/krajiny/britania/mapa.html>

<http://www.destinacie.sk/krajiny/nemecko/mapa.html>
<http://www.destinacie.sk/krajiny/norsko/mapa.html>

<http://abouthorses.webnode.cz/news/achaltekinsky-kon/>

<http://romadocument.sk/index.php/sk/dejiny-romov-na-slovensku/osvietenske-reformy.html>

[http:// Bratislava \(Posonium\) by Matthaus Merian 1638.jpg](http://Bratislava (Posonium) by Matthaus Merian 1638.jpg)

<http:// Bratislava Panorama 01.jpg>.

<http://geografiapreziakov.webnode.sk/a9-rocnik/poznamky/historicke-uzemia-a-tradicie/>

<http://www.zapa.sk/sk/prevadzky/stredoslovensky-region?print=1>

<http://www.escan.sk/mapy/mapa-kraje-nebytove-priestory-modra.html>

<http://www.zapa.sk/sk/prevadzky/vychodoslovensky-region?print=1>

<http://msport.aktuality.sk/c/95420/box-me-dydi-prehral-s-kunicynom-pre-sr-sa-sampionat-skoncil/>

<http://www.ehoviny.sk/sport/cibula-privezie-do-hnuste-bronz/>

<http://www.romadocument.sk/index.php/sk/tradina-kultura/tradine-zamestnania-a-povolania.html>

<http://www.romadocument.sk/index.php/sk/dejiny-romov-na-slovensku/romovia-v-uhorsku-v-19storoi-a-za-20storoi.html>

<http://www.druhasvetova.sk/OLD/view.php?cisloclanku=2009020005>
<http://dom.mybazar.sk/nz/ponukam-na-predaj-prutene-kosiky-rucne-pletene-198546.html>

https://lh6.googleusercontent.com/_HOv9Jobx4BY/TbXlQ-Q1ZgI/AAAAAAAAACuo/RISwwf8zzx8/P4240412.JPG

https://lh6.googleusercontent.com/_HOv9Jobx4BY/TbXlQ-Q1ZgI/AAAAAAAAACuo/RISwwf8zzx8/P4240412.JPG

http://www.trnvoku.cz/userfiles/Rusko/rusk%C3%A9%20cik%C3%A1nsk%C3%A9%20tance_ajna%20sukn%C4%9B.jpg

http://www.mirea.biz/hist_rozpravka.html

http

http://www.redakcia1.com/2011_05_01_archive.html://sunnyblog1.blogspot.sk/2013/09/pos-topach-hnedoslovakov.html

<http://www.domy-projekty.sk/katalog-domov/vzorove-domy/zrub-luna.html>